

Оксана М. Сальник¹, Сергій А. Єрохін²

ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

У статті досліджуються сучасні тенденції розвитку економіки України в умовах повномасштабної війни та визначаються ключові фактори її відновлення. Проаналізовано вплив воєнних дій на макроекономічну стабільність держави, структуру виробництва, зовнішньоекономічну діяльність та функціонування основних секторів економіки. Зазначено, що з 2014 року економічна система України функціонує в умовах гібридної війни, а повномасштабне вторгнення 2022 року стало безпрецедентним викликом, який спричинив масштабні руйнування інфраструктури, порушення логістичних зв'язків, зниження виробничих потужностей та значні соціально-економічні втрати.

На основі статистичних даних проаналізовано динаміку валового внутрішнього продукту України у 2023–2025 роках та визначено основні джерела економічного відновлення. Показано, що позитивна динаміка економічного зростання значною мірою забезпечується завдяки міжнародній фінансовій підтримці, державним програмам відновлення економіки, стабілізаційній політиці фінансових інституцій та адаптаційним можливостям українського бізнесу.

Особливу увагу приділено аналізу зовнішньоекономічної діяльності України, зокрема динаміці товарообігу, експорту та імпорту. Встановлено, що зростання імпорту та скорочення експорту спричинили формування від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, що потребує посилення експортного потенціалу та диверсифікації зовнішніх ринків.

Визначено ключові фактори економічного зростання України, серед яких важливе місце посідають споживчий попит населення, інвестиції у відбудову інфраструктури та виробничих потужностей, а також відновлення зовнішнього попиту. Зроблено висновок, що подальший розвиток економіки України залежатиме від ефективності економічної політики держави, масштабів міжнародної підтримки та формування нової моделі економічних партнерств у післявоєнний період.

Ключові слова: зовнішньоекономічна політика України; економічний розвиток, повоєнна відбудова, макроекономічні дисбаланси; російська збройна агресія проти України.

Табл. 3. Літ. 8.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-295-353-358

Oksana Salnyk, Serhii Ierokhin

ECONOMIC DYNAMICS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR AND GLOBAL CHALLENGES

The article examines the current trends in the development of the economy of Ukraine in the conditions of a full-scale war and identifies the key factors of its recovery. The impact of military actions on the macroeconomic stability of the state, the structure of production, foreign economic activity and the functioning of the main sectors of the economy is analyzed. It is noted that since 2014, the economic system of Ukraine has been operating in conditions of hybrid war, and the full-scale invasion of 2022 became an unprecedented challenge that caused large-scale destruction of infrastructure, disruption of logistical connections, a decrease in production capacities and significant socio-economic losses.

Based on statistical data, the dynamics of the gross domestic product of Ukraine in 2023–2025 are analyzed and the main sources of economic recovery are identified. It is shown that

¹ Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. Ukraine.

² National Academy of Management. Ukraine.

the positive dynamics of economic growth is largely ensured by international financial support, state programs for economic recovery, stabilization policies of financial institutions and adaptation capabilities of Ukrainian business.

Particular attention is paid to the analysis of Ukraine's foreign economic activity, in particular the dynamics of trade, exports and imports. It is established that the growth of imports and the reduction of exports have led to the formation of a negative balance of foreign trade, which requires strengthening export potential and diversification of foreign markets.

The key factors of economic growth of Ukraine are identified, among which consumer demand of the population, investments in the reconstruction of infrastructure and production capacities, as well as the restoration of external demand occupy an important place. It is concluded that the further development of the Ukrainian economy will depend on the effectiveness of the state's economic policy, the scale of international support and the formation of a new model of economic partnerships in the post-war period.

Keywords: foreign economic policy of Ukraine; economic development, post-war reconstruction, macroeconomic imbalances; Russian armed aggression against Ukraine.

Peer-reviewed, approved and placed: 10.01.2026.

Постановка проблеми. З 2014 року економіка України функціонує в умовах гібридної війни російської федерації проти України, що суттєво вплинуло на макроекономічну стабільність, структуру виробництва та розвиток внутрішнього ринку. Повномасштабне вторгнення у 2022 році стало безпрецедентним викликом для держави, спричинивши значні людські втрати, масштабні руйнування виробничої та соціальної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит робочої сили та загрозу поглиблення макроекономічних дисбалансів. У таких умовах перед державою, бізнесом та суспільством постало завдання не лише зберегти функціонування економіки, але й забезпечити її поступове відновлення.

Незважаючи на складні безпекові та економічні умови, протягом 2023–2025 років в Україні спостерігаються ознаки відновлювального економічного зростання. Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародна фінансова допомога, державні програми підтримки бізнесу та відбудови інфраструктури, стабілізаційна політика Національного банку України, а також адаптаційна здатність українських підприємств до нових умов господарювання.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу сучасних макроекономічних тенденцій, визначення основних чинників економічного зростання та оцінки перспектив подальшого розвитку економіки України в умовах воєнних викликів і післявоєнної трансформації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Економічна динаміка в нових геостратегічних реаліях всебічно розкрита у монографічному дослідженні колективу авторів за редакцією доктора економічних наук, професора А.О. Задой [1]. Питання залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: досліджують Диха М. В., Диха В. В., та Зима В. М. [2]. Аналіз динаміки ВВП України в контексті європейського розвитку розкрито в статті Пелех О. Б. [5] коло порушених питань актуалізує необхідність подальшого вивчення економічної динаміки України в умовах війни та глобальних викликів.

Основні результати дослідження. Економіка України з 2014 року функціонує в умовах гібридної війни РФ проти України. Але повномасштабна війна РФ на початку 2022 року – новий і надзвичайний виклик: людські втрати, тимчасова окупація і бойові дії на значній території, руйнування виробничих, житлових фондів та інфраструктури, постійна загроза повітряних атак на всій території країни, дефіцит кваліфікованої робочої сили та можливе поглиблення основних макроекономічних дисбалансів – перелік далеко не всіх викликів, перед якими опинився бізнес, населення та влада.

У червні 2025 року, попри продовження інтенсивних обстрілів критично важливих об'єктів, економічна активність зберігалася на рівні попередніх місяців.

Позитивні імпульси для розвитку створював стійкий споживчий попит, надходження міжнародної фінансової допомоги (далі – МФД), активна державна підтримка підприємств та збереження бізнесом позитивних оцінок результатів своєї діяльності, а також стабільна ситуація в енергетиці. Зокрема, покращення ситуації в постачанні електроенергії, роздрібній торгівлі та переробній промисловості компенсувало низькі обсяги збору врожаю в сільському господарстві в червні, унаслідок пізнього початку збору озимих сільгоспкультур.

Завдяки зусиллям Уряду України та допомозі з боку держав-партнерів та міжнародних фінансових організацій за даними Держкомстату протягом 2023-2024 років та у I кварталі 2025 року вдалося повернутися до відновлювального зростання ВВП (у 2023 році – на 5,5%, у 2024 році ВВП – на 2,9%, у I кварталі 2025 року – на 0,9%).

Таблиця 1. Зміна ВВП України (у %) та джерела його формування

Період	Показник зростання ВВП (у % до відповідного періоду)	Джерела даних та чинники
2023 рік	+5,5%	Зусилля Уряду, допомога держав-партнерів та МФО
2024 рік	+2,9%	Зусилля Уряду, допомога держав-партнерів та МФО
I квартал 2025 року	+0,9%	Поточне відновлення

Незважаючи на всі складнощі, зумовлені повномасштабною війною, основні галузі економіки зберігали позитивні результати виробничої діяльності, зокрема переробна промисловість, внутрішня торгівля (зокрема, роздрібна торгівля) та будівництво. Аутсайдерами початку року стали добувна промисловість, сільське господарство та транспорт.

Ключовими чинниками зростання на початку поточного року є:

- значне бюджетне фінансування, спрямоване на відновлення пошкодженої критичної інфраструктури, проведення капітальної реконструкції та ремонту доріг на аварійних ділянках, будівництво житла (програми «Відновлення та «Оселя»). Також збільшення закупівлі вітчизняної продукції сектору ОПК стимулює зростання виробництва у машинобудуванні;

- реалізація програм з відновлення та розвитку бізнесу, що фінансуються за рахунок міжнародної фінансової допомоги, сприяє відновленню та зростанню виробництва переробної промисловості загалом;

- покращення споживчих та бізнес-настроїв;

- відносно збалансовані грошово-кредитний, валютний та товарні ринки.

За даними Держкомстату у I півріччі 2025 р. товарообіг України зріс на 7,6 % – до 58,3 млн дол. США. Одночасно експорт товарів скоротився на 4,2 % – до 20 млн. дол. США, а імпорт демонстрував відчутну протилежну динаміку, оскільки збільшився на 14,8 % – до 38,3 млн дол. США. Сформувався значне для першої половини року від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами (18,3 млн. дол. США).

Таблиця 2. Основні зовнішньоекономічні показники України

Показник	Значення (млн. дол. США)	Динаміка (%)
Загальний товарообіг	58,3	+7,6 % (зростання)
Експорт товарів	20,0	-4,2 % (скорочення)
Імпорт товарів	38,3	+14,8 % (зростання)
Сальдо зовнішньої торгівлі	-18,3	(від'ємне)

Основний попит на валюту на ринку продовжували формувати імпортери енергоресурсів. У відповідь на зростання попиту Національний банк України дещо збільшив обсяги валютних інтервенцій – чистий продаж валюти в червні склав майже 3 млрд. дол. США (2,9 млрд. дол. США місяцем раніше). Ці обсяги інтервенцій, разом з борговими виплатами держави, були компенсовані значними надходженнями від міжнародних партнерів. У результаті міжнародні резерви за червень зросли на 1,2% досягнувши 45,1 млрд. дол. США в еквіваленті.

Зважаючи на наведені показники можна визначити ось такі ключові фактори економічного зростання (табл. 3)

Таблиця 3. Ключові фактори економічного зростання України

Категорія попиту	Основні чинники та передумови	Очікуваний результат
Споживчий попит населення	Повернення мігрантів з-за кордону	Збільшення кінцевих споживчих витрат домогосподарств
	Покращення споживчих настроїв у мирний час.	
	Реалізація відкладеного попиту.	
	Зростання реальних доходів.	
Інвестиційний попит	Повернення демобілізованих військових до цивільного життя.	Оновлення основного капіталу та промислове зростання
	Відбудова зруйнованих виробничих потужностей та інфраструктури.	
	Нарощування власного виробництва.	
Зовнішній попит	Акцент на розвитку оборонно-промислового комплексу (ОПК).	Пожвавлення експорту та стабілізація торговельного балансу
	Повне розблокування морських портів.	
	Стабільне енергопостачання експортних підприємств.	
	Розширення аграрного потенціалу через деокупацію та розмінування територій.	

Для України довготривала війна в умовах глобальної кризи та нестабільності змінює не лише напрями потоків капіталу, торгівлі та інвестицій, а й механіку економічного виживання держави. Україна налаштована на доповнення традиційної інтеграції до світової економіки формуванням адаптивної системи економічних партнерств, де ключовими критеріями стають не лише економічна доцільність, а й стратегічна довіра, безпекові гарантії та здатність застосовувати критичні ресурси розвитку.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що попри значні втрати та ризики, спричинені повномасштабною війною, економіка України демонструє поступове відновлення та адаптацію до нових умов функціонування. Позитивна динаміка ВВП у 2023–2025 роках, збереження економічної активності у ключових секторах та стабільність фінансової системи свідчать про наявність внутрішніх та зовнішніх ресурсів підтримки економічного розвитку.

Важливими чинниками економічного зростання виступають активний споживчий попит населення, інвестиції у відновлення інфраструктури та виробничих потужностей, а також підтримка міжнародних партнерів і міжнародних фінансових організацій. Водночас зберігаються певні структурні дисбаланси, зокрема зростання імпорту та формування від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, що потребує подальшого посилення експортного потенціалу країни.

У довгостроковій перспективі економічне відновлення України значною мірою залежатиме від ефективності державної економічної політики, масштабів міжнародної підтримки, розвитку інноваційного виробництва та формування нової системи економічних партнерств. Особливого значення набуває поєднання економічної доцільності з безпековими та стратегічними чинниками, що формуватимуть основу післявоєнної економічної моделі розвитку держави.

1. Економічна динаміка в нових геостратегічних реаліях: монографія [Електронне видання] / за ред. доктора економічних наук, професора А.О. Задої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 235 с. <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b17cb418-8b6c-480c-84af-0b5f003f10dd/content>

2. Диха, М. В., Диха, В. В., & Зима, В. М. (2022). Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан, тенденції та перспективи залучення. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry)*, (2 (26)), 53-64. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2\(26\)-53-64](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2(26)-53-64)

3. Дяченко, А., Карінцева, О., Тарасенко, С., Харченко, М., Мазін, Ю., & Кисельова, К. (2021). Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019-2020 рр. в Україні. *Mechanism of an economic regulation*, (3 (93)), 19-37. <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>

4. Сторощук Б. Д., Кукуруза Г. В., Морар В. Г. Економічна динаміка України у 2024 році: ВВП, бюджетні показники та платіжний баланс. Підприємництво та інновації. 2024. Вип. 32. С. 99-104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.15>

5. Пелех, О. Б. (2019). Аналіз динаміки ВВП України в контексті європейського розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, (23 (2)), 60-65.

6. Резнікова В., Пацурія Н.; Кравець І.: Вплив держави на економіку в умовах війни: концептуально-правові засади / <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/204>

7. Шпикуляк, О., Ксенофонтова, К., & Грищенко, О. (2023). Макроекономічна динаміка розвитку аграрного сектору економіки України: аспекти ролі підприємництва. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-41>

8. Сайт Мінекономіки: Дерегуляційна реформа / <https://deregulation.me.gov.ua/>

1. Ekonomichna dynamika v novykh heostrategichnykh realiiakh: monohrafiia [Elektronne vydannia] / za red. doktora ekonomichnykh nauk, profesora A.O. Zadoi. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia, 2020. 235 s. <https://ir.duan.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b17cb418-8b6c-480c-84af-0b5f003f10dd/content>

2. Dykha, M. V., Dykha, V. V., & Zyma, V. M. (2022). Priami inozemni investytsii v ekonomitsi Ukrainy: stan, tendentsii ta perspektyvy zaluchennia. Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry), (2 (26)), 53-64. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2\(26\)-53-64](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-2(26)-53-64)

3. Diachenko, A., Karintseva, O., Tarasenko, S., Kharchenko, M., Mazin, Yu., & Kyselova, K. (2021). Formuvannia innovatsiinoho instrumentariiu ekonomichnoi polityky v umovakh rozvytku svitovoi ekonomichnoi kryzy 2019-2020 rr. v Ukraini. Mechanism of an economic regulation, (3 (93)), 19-37. <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>

4. Storoshchuk B. D., Kukuza H. V., Morar V. H. Ekonomichna dynamika Ukrainy u 2024 rotsi: VVP, biudzhetni pokaznyky ta platizhnyi balans. Pidpriemnytstvo ta innovatsii. 2024. Vyp. 32. S. 99-104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.15>

5. Pelekh, O. B. (2019). Analiz dynamiky VVP Ukrainy v konteksti yevropeiskoho rozvytku. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, (23 (2)), 60-65.

6. Rieznikova V., Patsuriia N.; Kravets I.: Vplyv derzhavy na ekonomiku v umovakh viiny: kontseptualno-pravovi zasady / <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/204>

7. Shpykuliak, O., Ksenofontova, K., & Hryshchenko, O. (2023). Makроекономична динаміка розвитку аграрного сектору економіки України: аспекти ролі підприємництва. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-41>

8. Сайт Minekonomiky: Derehuliatsiina reforma / <https://deregulation.me.gov.ua/>